

D/298/10.02.02/2024

62 § Lausuntopyyntö Hattulan Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmasta

EVO 29.5.2024

§ 62

Oheismateriaali:

-Lausuntopyyntö, YVA-ohjelma,

-Tiivistelmä-esitys YVA-ohjelmasta

Hämeen ELY-keskus on pyytänyt lausuntoa ympäristövaikutusten arviointi-ohjelmasta koskien Hattulan Niinimäen tuulivoimahanketta. Tuulivoimahankkeelle on käynnistynyt osayleiskaavoitustyö, jonka yhteydessä laaditaan myös ympäristövaikutusten arviointi. Hämeen ELY-keskus toimii hankkeessa yhteysviranomaisena. Lausunnot on pyydetty toimittamaan 30.4.2024, mutta lausunnon antamiselle on pyydetty ja saatu lisäaikaa 29.5.2024 asti.

Suunnittelualue sijoittuu Hattulan kuntaan ja hankealueen pinta-ala on n. 1030 ha. Tavoitteena on laatia kaava, joka mahdollistaa 12 tuulivoimalaa. Vaikutusten arviointialue ulottuu Akaan kaakkoisosiin. Akaan puolelle ulottuvan tarkastelualueen etäisyys voimaloihin on 30-35 km. Hyvissä sää- ja valaistusolosuhteissa voimaloiden arvioidaan olevan erotettavissa paljaalla silmällä, mutta vaikutusta maiseman luonteeseen tai laatuun pidetään vähäisenä.

Tarkastelussa arvioidaan vaikutukset kahden toteutusvaihtoehdon kautta; 12 voimalan ja 9 voimalan alueena. Lisäksi vertailu tehdään tilanteeseen, jossa hanketta ei toteuteta. Vaikutustenarvioinnissa käsitellään myös neljä vaihtoehtoa sähkönsiirtoreittiä. Sähkönsiirtoreittien osalta ei Akaan alueelle tai lähiympäristöön kohdistu vaikutuksia.

(Lisätietoja kaavoituspäällikkö Niina Järvinen puh. 040 335 3208)

Ehdotus

Kaupunkikehitysjohdaja:

Akaan kaupungilla ei ole huomauttamista YVA-ohjelmasta

Päätös

Elinvoimalautakunta: Elinvoimalautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

Merkittiin, että kaavoituspäällikkö Niina Järvinen oli kokouksessa läsnä asiantuntijana tämän pykälän käsittelyn aikana ja poistui kokouksesta ennen päätöksentekoa klo 18.54.

Ote

kaavoitus@akaa.fi

Hämeen ELY-keskus

Lähettilä:

Cinia Oy
Tapani Suokas
Ilmalantori 1
00240 HELSINKI

Vastaanottaja:

Hämeen ELY-keskus
PL 29
15141 Lahti
kirjaamo.hame(at)ely-keskus.fi

Viite: Lausuntopyyntö HAMELY/483/2023, 12.3.2024

Niinimäen tuulivoimahanke ympäristövaikutusten arviointimenettely

Cinia Oy:n lausunto

Cinia Oy:llä ei ole tällä hetkellä radiotaajuuksia käyttäviä tai kaapeleihin perustuvia viestiverkkoja Hattulassa ja Hämeenlinnassa sijaitsevan Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelman suunnittelualueella.

Toteutuessaan tuulivoimapuistohankkeen vaikutusalueelle ei jatkossa voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä. Emme ole hanketta vastaan, pyydämme kuitenkin huomioimaan Cinian teleliikenteelle aiheutuvat haitat.

Cinia Oy:llä ei ole muuta lausuttavaa edellä mainittuihin tuulivoimapuistohankkeeseen.

Yhteistyöterveisin

Tapani Suokas
Development Manager
Puh. 040 862 6477
tapani.suokas@cinia.fi

Hämeen ELY-keskus
PL 29, 15141 Lahti
kirjaamo.hame@ely-keskus.fi
HAMELY/483/2023

Niinimäen tuulivoimahanke vaikutukset radio- ja tv-vastaanottoon

Myrsky Energia Oy suunnittelee tuulivoimahanketta Hattulan Niinimäelle. Hankealue sijaitsee Hattulan kunnan lounaisosassa, Hattulan ja Hämeenlinnan kunnanrajan läheisyydessä noin 12 kilometrin päässä Parolasta. Hankealueelle suunnitellaan enintään 12 tuulivoimalan rakentamista, jossa voimaloiden yksikköteho tulisi olemaan 6–10 MW. Suunniteltujen voimaloiden napakorkeus on maksimissaan 200 metriä, roottorin halkaisija noin 200 metriä ja voimaloiden pyyhkäisykorkeus enintään 300 metriä..

Hämeen ELY-keskus on antanut Digita Oy:lle mahdollisuuden antaa kirjallisen lausunnon liittyen Niinimäen tuulivoimahankkeeseen. Digita Oy (jäljempänä Digita) kiittää lausuntomahdollisuudesta ja lausuu seuraavaa:

Digitan antenni-tv vastaanottoneuvonnassa Digita Infossa on ajantasainen ja kattava tieto antenni-tv:n vastaanotto-olosuhteista. Vaikutusalueella ei ole todettu katvealuetta.

Digita toteaa, että tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni- tv:n vastaanottoon ennen kaikkea radio- ja tv-lähetysasemaan nähden puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Vastaanotto-ongelmat voivat syntyä jo yhdenkin tuulivoimalan tapauksessa. Pahimmillaan tuulivoimala voi estää tv-signaalin etenemisen kokonaan.

Antenni-tv –lähetysä käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välityskanavana. Tuulivoiman aiheuttaessa häiriön antenni-tv-vastaanottoihin vaikuttaa se tällöin myös vaaratiedotteiden saatavuuteen ja sitä kautta yleiseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi vaikutukset antenni-tv vastaanottoihin tulisi ottaa huomioon myös turvallisuuteen liittyvien vaikutuksien arvioinnissa.

Antennitelevision vastaanotto-ongelmien syntymisen estämiseksi onkin erittäin tärkeää tutkia suunnitellun tuulivoimalan vaikutus antenni-tv-lähetysten näkyvyyteen jo hyvissä ajoin ennen rakennuslupien hakemista ja myöntämistä, ja mieluiten jo ennen tuulivoimalan sijaintipäätösten tekemistä.

Esitämme, että kaavoituksen edetessä, viimeistään rakennuslupien myöntämisvaiheessa:

- hankevastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma tuulivoimalan valtakunnallisen radio- ja tv-verkon lähetyksille aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi, tai mikäli suunnitelman laatiminen hakemusvaiheessa ei ole mahdollista, hankevastaavan tulee sitoutua laatimaan ja toimittamaan konkreettinen suunnitelma häiriöiden poistamiseksi viranomaisen asettamaan määräpäivään mennessä; ja
- tarvittaessa täsmennetään, että tuulivoimahankkeen hankevastaava häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta sekä siitä aiheutuvista kustannuksista.

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on mietinnössään (LiVM 10/2014 vp - HE 221/2013 vp) todennut, että tuulivoimahäiriössä häiriönaiheuttaja huolehtii tilanteen korjaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä ja myös vastaa kustannuksista. Valiokunta on jo aiemmin katsonut, että tämän kaltaisen aiheuttaja vastaa -periaatteen tulisi olla yleisemminkin taajuuksien häiriöiden yhteydessä noudatettava lähtökohta.

Digita toteaa, että antenni-tv:n verkko-operaattori Digitan velvollisuuksiin ei kuulu tuulivoimaloiden tv-lähetyksille aiheuttamien häiriöiden korjaaminen, vaan vastuu kuuluu häiriöiden aiheuttajalle. Näin ollen tuulivoimahankkeesta vastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma häiriöiden estämiseksi ja poistamiseksi sekä otettava vastuu häiriöiden poistamisesta sekä niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita toteaa, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt ja niiden vaikutukset ja vaikutusalueet voidaan riittävällä suunnittelulla nykyisin ennustaa. Tämän lausunnon kohteena oleva tuulivoimahanke voi muodostaa häiriöitä yhteisvaikutuksena toisien tuulivoimahankkeiden kanssa. Häiriön poistokeinoja toteutettaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoiman rakentamishankkeet.

Lisäksi Digita toteaa, että tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden hoitamisessa ei valitettavasti ole alalle syntynyt yleisiä käytäntöjä. Tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriöt voivat pahimmillaan estää kokonaan antenni-tv-signaalin vastaanoton. Erityisesti tilanteessa, jossa olemassa olevan tv- ja radiolähetyksiaseman lähistölle sijoitetaan useita tuulivoimaloita, voidaan pahimmassa tapauksessa ajautua tilanteeseen, jossa tv-signaalin eteneminen estyy kokonaan.

Sen vuoksi onkin erityisen tärkeää, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt pyritään välttämään hyvissä ajoin etukäteen jo voimaloiden suunnitteluvaiheessa tuulivoimaloiden ja verkko-operaattoreiden välisellä yhteistyöllä. Ellei näin tehdä, riskinä on, että tuulivoimaloiden roottoreiden kotitalouksien tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt jäävät korjaamatta ja kotitalouksien kärsittäviksi. Tästä on jo olemassa valitettavia esimerkkejä (esim. Pori Peitto). Tuulivoimayhtiöt tulee siten jo kaavoitus- ja rakennuslupavaiheessa velvoittaa huolehtimaan siitä, että tuulivoimalat sijoitetaan alueelle siten, että häiriöitä kotitalouksien antenni-tv:n vastaanotolle ei aiheudu. Viranomaisten tulisi päätöksessään tuoda selvästi esiin myös se, että mikäli huolellisesta ennakkosuunnittelusta huolimatta tuulivoimalat kuitenkin aiheuttavat häiriöitä tv-vastaanotolle, tulee niiden myös huolehtia häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Julkinen

Digita suhtautuu myönteisesti tuulivoiman käyttöön energianlähteenä. Jo toteutetut tuulivoimalat ovat kuitenkin osoittaneet, että tv- lähetysasemien jälkeen rakennetut tuulivoimapuistot voivat aiheuttaa olennaisia häiriöitä tv- vastaanottoon. Mahdollisten tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden korjaaminen ei kuulu Digitan velvollisuuksiin ja televisiovastaanoton varmistamiseksi alueella on erittäin tärkeätä, että tuulivoimatoimija huolehtii aiheuttamiensa häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Lisätietoja asiassa antaa:

Digita Oy
Matti Jokisalo
Head of Network Planning
matti.jokisalo@digita.fi
+358 40 530 1692

HAMELY/483/2023

27.3.2024

Hämeen ELY-keskus
Ympäristö ja luonnonvarat
Ympäristöyksikkö

26.3.2024

Niinimäen tuulivoimahanke, Hattula, Hämeenlinna, YVA

Emme ole hanketta vastaan, pyydämme kuitenkin huomioimaan Elisan teleliikenteelle aiheutuvat haitat.

Kyseisen hankkeen vaikutusalueelle ei jatkossa voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä.

Lisätietoja antaa: verkontuki@elisa.fi

Ystävällisin terveisin
Elisa Oyj
Implementation & Support

Mika Björkqvist
Project Manager



Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
kirjaamo.hame@ely-keskus.fi

lausuntopyyntö 27.3.2024, HAMELY/483/2023

Hattulan Niinimäen tuulivoimahankkeen ympäristö- vaikutusten arviointiohjelma

Myrsky Energia Oy suunnittelee tuulivoimahanketta Hattulan Niinimäelle. Voimalasijoitusalueen alustava koko on 1032 hehtaaria, jonne sijoitettaisiin enintään 12 tuulivoimalaa, joiden nimellisteho olisi 6–10 MW ja kokonaiskorkeus enintään 300 metriä. Hankkeeseen sisältyy lisäksi neljä vaihtoehtoa sähkönsiirrolle Hämeenlinnan rengasverkkoon ja hankealueelle sijoitettava sähköasema. Sähkönsiirtoreittivaihtoehdot kulkevat Hattulan kunnan ja Hämeenlinnan kaupungin alueella.

Arvioitavat vaihtoehdot:

VE0: Hanketta ei toteuteta.

VE1: Niinimäen alueelle rakennetaan enintään 12 voimalan tuulivoima-alue.

VE2: Niinimäen alueelle rakennetaan enintään 9 voimalan tuulivoima-alue.

Ulkoisen sähkönsiirron reittivaihtoehdot:

VE1: 110 kV:n ilmajohtoyhteys Moreenin sähköasemalle, pituus 15,4 km.

VE2: 110 kV:n maakaapeliyhteys Hämeenlinnan rengasverkon luoteiskulmaan yhdystien 2855 eteläpuolelle, pituus 13,1 km.

VE3: 110 kV:n ilmajohtoyhteys Hämeenlinnan rengasverkon pohjoisosaan Hirvilammentien varteen, pituus 12,8 km.

VE4: 110 kV:n ilmajohtoyhteys Hämeenlinnan rengasverkon pohjoisosaan Hirvilammentien varteen, pituus 13,1 km.

Maakuntakaavassa hankealuetta ei ole osoitettu tuulivoimarakentamiseen, mutta Kanta-Hämeen tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden selvityksessä alue on tunnistettu potentiaalisesti tuulivoima-alueeksi. Tuulivoima-alueen perustaminen edellyttää rakentamiseen oikeuttavan tuulivoimaosayleiskaavan laadintaa.

Hankealue sijaitsee Hattulan kunnan lounaisosassa, Hattulan ja Hämeenlinnan kunnanrajan läheisyydessä. Rengon taajamaan on etäisyyttä noin viisi kilometriä, Hämeenlinnan ja Hattulan taajamiin noin

kahdeksan kilometriä, Kalvolaan noin 12 kilometriä ja Tammelaan yli 20 kilometriä. Lähin kyläasutus sijaitsee noin kilometrin etäisyydellä hankealueen rajasta. Loma-asutus on keskittynyt erityisesti lähivesistöjen rannoille ja kylien läheisyyteen.

Hankealueen rajasta alle kilometrin etäisyydellä sijaitsee 10 asuinrakennusta ja 21 lomarakennusta ja viiden kilometrin etäisyydellä 298 asuinrakennusta ja 922 lomarakennusta. Lähimmät asuin- ja lomarakennukset sijaitsevat noin 700–800 metrin etäisyydellä hankealueen rajasta ja 1,5 kilometrin etäisyydellä suunnitelluista voimalapaikoista. Alle kahden kilometrin etäisyydellä voimalapaikoista sijaitsee 44 asuinrakennusta ja 87 lomarakennusta.

Sähkönsiirtoreitin vaihtoehdossa 2 työnaikaiselle haltuunottoalueelle sijoittuu yksi asuinrakennus ja vaihtoehdossa 1 johtoalueelle sijoittuu yksi muu rakennus sekä liike- ja julkinen rakennus. Vaihtoehdossa 3 johtoalueelle sijoittuu kaksi muuksi rakennukseksi luokiteltua rakennusta.

Lausunto

Etelä-Suomen aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat vastuualueen ympäristöterveydenhuoltoyksikkö antaa asiasta seuraavan lausunnon.

Melu, varjostus ja välke

Arviointiohjelman mukaan hankealue sijoittuu maaseutumaiselle hiljaiselle alueelle, jossa suurimmat melulähteet nykyisin ovat vähäinen liikenne ja mahdolliset metsätöistä kantautuvat äänet. Tuulivoimaloiden toiminnan aiheuttamia meluvaikutuksia sekä infraäänien vaikutuksia arvioidaan melumallinnuksen perusteella siltä laajuudelta, joille vaikutuksia aiheutuu. Sähkönsiirtoreittien osalta tarkasteluala on voimajohdon välitön lähiympäristö.

Välkkeen esiintymisalue ja esiintymistiheys arvioidaan mallinnuksen avulla. Välke-, valo- ja varjostusvaikutuksia arvioidaan siltä laajuudelta, joille vaikutuksia aiheutuu.

Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö toteaa, että hankkeen melun, varjostuksen ja välkkeen vaikutusalueella sijaitsee merkittävä määrä asuin- ja lomakiinteistöjä, minkä vuoksi niihin kohdistuvien haittojen vaikutusten arviointiin tulee kiinnittää erityistä huomioita ja tarkkuutta.

Terveyshaittojen välttämiseksi lähtökohtana tulee olla, että ulkomelutason ohjearvoja koskevan valtioneuvoston asetuksen (1107/2015) ohjearvot

täyttyvät. Asetuksen 4 §:ssä on viitattu sisämelutasojen osalta terveydensuojelulainsäädäntöön. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa asunnon ja muiden oleskelutilojen terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/2015) on annettu sisämelua koskevat toimenpiderajat, joiden tulee myös täyttyä.

Ulkomelutasojen ohjearvojen täyttyminen ei välttämättä takaa sisämelun toimenpiderajojen täyttymistä esimerkiksi rakennuksissa, joiden ääneneristävyys on heikko tai tuulivoimalan melu sisältää pienitaajuisia ääntä. Tuulivoimaloiden ja melulle alttiiden kohteiden välistä etäisyyttä mitoitettaessa tulee siten tarvittaessa arvioinnissa huomioida myös sisämelun toimenpiderajojen täyttyminen.

Talousvesi

Arviointiohjelman mukaan hankealue ei sijoitu luokitellulle pohjavesialueelle. Viiden kilometrin säteelle hankealueesta sijoittuu viisi pohjavesialuetta, josta lähimmät sijaitsevat 200 metrin (Renko, 1-luokka, kaksi vedenottamoa) ja 500 metrin (Ruokolahdenharju, 2-luokka) etäisyydellä. Sähkönsiirtoreittivaihtoehdot 2, 3 ja 4 sijoittuvat osittain pohjavesialueille. Pohjavesivaikutuksia arvioidaan tuulivoima-alueen ja sähkönsiirtoreittien alueella.

Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö pitää tarpeellisena talousvesikaivojen sijainnin selvittämistä alueilta, joissa hankkeeseen liittyvää maaperän tai kallioperän muokkausta tehdään. Arvioinnissa tulee arvioida hankkeen vaikutuksia vedenottamoihin sekä vaikutusalueella mahdollisesti sijaitseviin talousvesikaivoihin. Arviointia on tarpeellista tehdä sekä veden laadun että määrän suhteen.

Sähkö- ja magneettikentät

Arviointiohjelman mukaan sähkö- ja magneettikenttien vaikutuksia arvioidaan sähkönsiirtoreittien alueelta.

Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö pitää tarpeellisena, että arviointiselostuksessa tuodaan selvästi esille sähkö- ja magneettikenttien vaikutukset sähkönsiirtoreittien vaikutusalueella.

Yhteisvaikutukset

Arviointiohjelman mukaan hankealueelta 40 kilometrin säteellä on tiedossa useita suunnitteilla olevia tuulivoima- ja muita hankkeita. Lähin aktiivinen hanke sijoittuu yli 30 km päähän hankealueesta. Hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa otetaan huomioon alueella nykyisin



tapahtuvan toiminnan lisäksi suunnitellut toiminnot siinä laajuudessa, kun hankkeilla arvioidaan olevan yhteisvaikutuksia.

Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö pitää tarpeellisena, että arviointiselostusvaiheessa aktiivisesti selvitetään muiden suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden suunnitteluvaihetta ja arvioidaan yhteisvaikutuksia niiden kanssa.

Muuta

Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö pitää tarpeellisena, että arviointiselostuksessa kerrotaan lähimmät etäisyydet myös muihin helposti häiriintyviin kohteisiin kuin asuin- ja lomarakennuksiin.

On hyvä, että asukaskyselyn avulla selvitetään alueen vakituisten ja loma-asukkaiden näkemyksiä hankkeesta. Kyselyn toteutustavan, ajankohdan ja keston tulee olla sellaisia, että vastausprosentti saadaan mahdollisimman korkeaksi.

Ympäristöterveydenhuollon
ylitarkastaja

Erja-Riitta Tarhanen

Tiedoksi Hämeenlinnan kaupunki, ympäristöterveys

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Postiosoite: PL 1, 13035 AVI
Puhelinvaihtelija: 0295 016 000
kirjaamo.etela@avi.fi | www.avi.fi

Maankäyttö ja ympäristö / Mika Penttilä

29.4.2024

Hämeen ELY-keskus
kirjaamo.hame@ely-keskus.fi

Hattulan kunta
toimisto.tekninen@hattula.fi

Lausuntopyyntö 26.3.2024 (HAMELY/483/2023) ELY-keskus
Lausuntopyyntö 15.4.2024

Myrsky Energia Oy Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelma ja osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Kiitämme lausuntopyynnöistä. Fingrid vastaa niihin tällä yhdellä yhteisellä lausunnolla.

Fingrid Oyj on valtakunnallinen kantaverkkoyhtiö, joka vastaa Suomen sähköjärjestelmän toimivuudesta sähkömarkkinalain perusteella sille myönnetyn sähköverkkoluvan ehtojen mukaisesti. Yhtiön on hoidettava sähkömarkkinalain edellyttämät velvoitteet pitkäjänteisesti siten, että kantaverkko on käyttövarma ja siirtokyvyltään riittävä.

Kantaverkkoyhtiöllä on sähkömarkkinalaissa määritelty verkon kehittämis- ja liittämisvelvollisuus. Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät sähkönkäyttöpaikat ja sähköntuotantolaitokset toiminta-alueellaan.

Kantaverkkoliityntöjen tulee täyttää tekniset vaatimukset, jotka on esitetty Fingridin yleisissä liittymisehdoissa (YLE). Liittymisehtoja noudattamalla varmistetaan järjestelmien tekninen yhteensopivuus. Niissä myös määritellään sopimuspuolten liityntää koskevat oikeudet ja velvollisuudet. Yleisten liittymisehtojen lisäksi voimalaitosten tulee täyttää Fingridin järjestelmätekniset vaatimukset (VJV). Asiakas huolehtii omaan sähköverkkoon suoraan tai välillisesti liittyvien osapuolien kanssa siitä, että myös niiden sähköverkot ja niihin liittyvät laitteistot täyttävät kantaverkkoa koskevat liittymisehdot ja järjestelmätekniset vaatimukset. Kustakin liittynästä sovitaan erillisellä liittymissopimuksella tapauskohtaisesti.

Fingridillä ei ole muuta lausuttavaa tässä vaiheessa. Lausumme mielellämme jatkossa hankkeen eri vaiheista, tietojen ja ratkaisun tarkentuessa. Tässä YVA- ja kaavalausunnossa ei oteta kantaa sähkötekniisiin asioihin ja voimajohtojen yhteensovittamisen tarpeisiin.

Voimajohtoalueelle tai sen läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridistä erillinen risteämälausunto www.fingrid.fi/kantaverkko/maankaytto-ja-ymparisto/luvat-ja-lausunnot tai tarvittaessa sähköpostilla risteamalausunnot@fingrid.fi.

Yleis- ja asemakaavat, joissa on Fingrid Oyj:n voimajohtoja tai muita toimintoja, pyydämme lähettämään lausunnolle mieluiten sähköisenä osoitteeseen kirjaamo@fingrid.fi.

Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta teidän tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajilta.

Fingrid Oyj

Katuosoite
Läkkisepäntie 21
00620 Helsinki

Postiosoite
PL 530
00101 Helsinki

Puhelin
030 395 5000

Faksi
030 395 5196

Y-tunnus 1072894-3, ALV rek.
etunimi.sukunimi@fingrid.fi
www.fingrid.fi

Maankäyttö ja ympäristö / Mika Penttilä

29.4.2024

Fingridin yhteyshenkilönä toimii Mika Penttilä puh. 030 395 5230.

Ystävällisin terveisin

FINGRID OYJ
Maankäyttö ja ympäristö



Mika Penttilä
yksikön päällikkö

**Lausunto, ympäristövaikutusten arviointiohjelma (YVA), Hattulan Niinimäen tuulivoimahanke****Valmistelija**

Maankäyttöasiantuntija Heikki Pusa

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY) pyytää 26.3.2024 päivätyllä kirjeellä Hattulan kunnan lausuntoa Niinimäen tuulivoimahanketta koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (YVA). Lausunto pyydetään antamaan viimeistään 30.4.2024.

Kunnanhallitus on oman lausuntonsa 29.4.2024 (§ 123) kokouksessaan ja se lähetetään erikseen.

Hallintosäännön 35 §:n mukaisesti elinvoimajohtaja antaa lausunnot toimialansa vastuualuetta koskeviin lausuntopyyntöihin tai määrää alaisensa viranhaltijan antamaan lausunnon.

Toimivalta

Hallintosääntö 35 §

Päätös

Päätän antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Tuulivoimaloiden alue sijoittuu Hattulan kunnan eteläosaan, jossa nykytilanteessa on runsaasti vapaa-ajan asutusta. Alue poikkeaa muusta kunnan ns. haja-asutusalueesta siinä, että alue on järvien rantavyöhykkeiden osalta tiheään rakennettu. Alueen elinvoimaisuus nousee pitkälti pysyvää asutusta täydentävästä vapaa-ajan asumisesta, järviluonnosta ja monipuolisesta metsäluonnosta. Suunnitellut tuulivoimalat sijoittuvat siten, että niiden ympäristövaikutukset todennäköisesti heijastuvat rantojen loma-asutukseen. Tuulivoiman YVA-arvioinnissa on tärkeätä ottaa edellä mainittu huomioon.

Perinteisten ympäristövaikutusten lisäksi tulee arvioida myös tuulivoimarakentamisen vaikutukset alueen elinvoimaisuuden kehitykseen.

Taloudelliset vaikutukset YVA-ohjelmassa on kuvattu niukasti ja rajoitetusti. Kohdealueen elinvoimaisuus ja tulevaisuuden kehitysnäkymät ja -odotukset nojautuvat pitkälti alueen ominaisuuksiin vapaa-ajan asutuksen vahvana ja pysyvänä sijoittumis- ja toiminta-alueena. Näiden ominaisuuksien ja vahvuuksien säilyminen ja edelleen kehittyminen tulisi sisällyttää vaikutusten arviointiin - kuten myös elinvoimaisuutta mahdollisesti heikentävien tekijöiden lieventäminen ja niihin varautuminen.

Kunta on käynnistänyt kohdealuetta koskevan tuulivoimayleiskaavan laatimisen. Kokonaiskuva tuulivoimahankkeesta ja sen vaikutuksista täydentyy yhdessä



tuulivoimayleiskaavan kanssa. YVA-ohjelmassa esitettyihin vaihtoehtoihin on mahdollista ottaa kantaa vasta YVA-selostuksen valmistuttua ja yleiskaavaprosessissa.

Kunnalla (elinvoimatoimiala) ei muutoin ole erityistä huomautettavaa YVA-ohjelmasta.

Allekirjoitus

Uusitalo Kari
Elinvoimajohtaja

Tiedoksianto

Tiedoksiantaja:	Hallintosuunnittelija Essi Saarimäki
Tiedoksianto sähköisesti	
Päivämäärä	30.4.2024
Vastaanottaja	Hämeen ELY-keskus, kunnanjohtaja Pekka Järvi, elinvoimajohtaja Kari Uusitalo, maankäyttöpäällikkö Hans Nielsen, maankäyttöasiantuntija Heikki Pusa, elinvoimalautakunnan pj. Jiri Kattelus

Päätös on yleisesti nähtävillä

30.4.2024 – 21.5.2024

Muutoksenhakuohje

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksistä jotka koskevat valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §), virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom).

Oikaisuvaatimusviranomainen

Hattulan kunta / elinvoimalautakunta
Postiosoite: Pappilanniementie 9 13880 Hattula
Sähköpostiosoite: hattulan.kunta@hattula.fi
Viraston aukioloaika ma-pe klo 9.00-15.00

**123 § Lausuntopyyntö Niinimäen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta**

Kunnanhallitus 29.4.2024 § 123

Hämeen ELY-keskus on pyytänyt Hattulan kunnanhallitukselta lausuntoa Niinimäen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta 30.4.2024 mennessä. Lausuntopyyntö on lähetetty myös kunnan kaavoitusviranomaiselle ja rakennusvalvontaan.

Myrsky Energia Oy on toimittanut Hämeen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselle (ELY-keskus) ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA-menettely) annetun lain mukaisen Hattulan Niinimäen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelman. Arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamisesta.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarkastellaan seuraavia hankkeen vaihtoehtoja (VE):

- VE0: Hanketta ei toteuteta.
- VE1: Toteutetaan enintään 12 tuulivoimalan hanke.
- VE2: Toteutetaan enintään 9 tuulivoimalan hanke.

Tuulivoimahankkeen sähkönsiirron osalta tarkastellaan seuraavia reittivaihtoehtoja (SVE):

- SVE1: 110 kV:n ilmajohtoyhteys Moreenin sähköasemalle, pituus 15,4 km.
- SVE2: 110 kV:n maakaapeliyhteys Hämeenlinnan rengasverkon luoteiskulmaan yhdystien 2855 eteläpuolelle, pituus 13,1 km.
- SVE3: 110 kV:n ilmajohtoyhteys Hämeenlinnan rengasverkon pohjoisosaan Hirvilammentien varteen, pituus 12,8 km.
- SVE4: 10 kV:n ilmajohtoyhteys Hämeenlinnan rengasverkon pohjoisosaan Hirvilammentien varteen, pituus 13,1 km.

Liitteet Lausuntopyyntö ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta
Arviointiohjelma

Päätösesitys (kunnanjohtaja)

Arviointiohjelma kuvaa selvityksen lähtökohtatilanteen sekä osoittaa jatkoselvityksen perusteet. Ympäristövaikutuksia on laajasti myös varsinaisen hankealueen ulkopuolelle. Myös rakennettavat siirtolinjat vaikuttavat merkittävästi ympäristöön. Tässä vaiheessa ei kunnalla ole ohjelmaan muuta lausuttavaa.

Pöytäkirja tarkastetaan tämän pykälän osalta kokouksessa.



Käsittely Asian käsittelyn aikana kunnanjohtaja muutti päätösesitystään lisäämällä siihen, että kuntaan tulleet lausunnot kootaan kunnan toimesta yhteen ja lähetetään lausuntoaikana ELY-keskuksen asianosaiselle käsitteijälle. Kunnanhallitus kannatti kunnanjohtajan muutettua päätösesitystä yksimielisesti.

Päätös Kunnanhallitus hyväksyi muutetun päätösesityksen yksimielisesti.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta kokouksessa.

Täytäntöönpano

päätösote / Hämeen ELY-keskus

Muutoksenhaku

Ei muutoksenhakua (kuntalaki 136 §)

Tiedoksianto asianosaisille

Tiedoksianto sähköisesti

Päivämäärä: 30.4.2024

Vastaanottajat: Hämeen ELY-keskus

Muille tiedoksi

Pöytäkirja nähtävänä kunnan verkkosivuilla alkaen 7.5.2024.



29.04.2024

HL/95/03.10.00/2024

Lausunto Hämeen ELY- keskukselle Hattulan Niinimäen tuulivoimahan- mahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Hämeen ELY- keskus pyytää 27.3.2024 saapuneella viestillä Hämeen liiton lausuntoa Hattulan Niinimäen tuulivoimahankeeseen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

Myrsky Energia Oy suunnittelee enintään 12 tuulivoimalaa käsittävän tuulivoimapolun rakentamista Hattulan Niinimäelle. Hankealue sijaitsee Hattulan kunnan lounaisosassa, Hattulan ja Hämeenlinnan kunnanrajan läheisyydessä noin 12 kilometrin päässä Parolasta. Sähkönsiirtoreittien vaihtoehdot kulkevat Hattulan kunnan lisäksi Hämeenlinnan kaupungin alueella. Voimaloiden yksikköteho tulisi olemaan 6–10 MW. Suunniteltujen voimaloiden napakorkeus on maksimissaan 200 metriä, roottorin halkaisija noin 200 metriä ja voimaloiden pyyhkäisykorkeus enintään 300 metriä. Hankealueelle rakennetaan myös sähköasema. Tuulivoima-alueen hankealue kattaa noin 1032 hehtaarin laajuisen alan.

Tuulivoima-alueen sähköliityntä on tarkoitus toteuttaa 110 kV:n ilmajohtona tai maakaapelina. Sähkönsiirtoreittien vaihtoehdot kulkevat Hattulan kunnan lisäksi Hämeenlinnan kaupungin alueella. Kaikki liittyvät sähkönsiirtoreittien vaihtoehdot liittyvät paikallisverkko-yhtiö Elenian verkkoon eri sijainneilla Hämeenlinnan rengasverkkoa.

Hankkeella on kaksi toteutusvaihtoehtoa, jotka eroavat rakennettavien tuulivoimaloiden määrältään. YVA-menettelyssä toteutusvaihtoehtoja vertaillaan keskenään niiden arvioitujen aiheuttamien vaikutusten perusteella. Tämän lisäksi toteutusvaihtoehtoja vertaillaan niin sanottuun nollavaihtoehtoon, eli tilanteeseen, jossa hanketta ei toteuteta. YVA-menettelyssä arvioitavat hankkeen vaihtoehdot ovat:

- 0-vaihtoehdossa hanketta ei toteuteta eli Hattulan Niinimäen alueelle ei rakenneta tuulivoima-aluetta.
- Vaihtoehto 1: Niinimäen alueelle rakennetaan enintään 12 voimalan tuulivoima-alue.
- Vaihtoehto 2: Niinimäen alueelle rakennetaan enintään 9 voimalan tuulivoima-alue.

Tuulivoima-alueen ulkoisen sähkönsiirron osalta tarkastellaan seuraavaa neljää eri reittivaihtoehtoa:

- Vaihtoehto 1: 110 kV:n ilmajohtoyhteys Moreenin sähköasemalle, pituus 15,4 km.
- Vaihtoehto 2: 110 kV:n maakaapeliyhteys Hämeenlinnan rengasverkon luoteiskulmaan yhdystien 2855 eteläpuolelle, pituus 13,1 km.
- Vaihtoehto 3: 110 kV:n ilmajohtoyhteys Hämeenlinnan rengasverkon pohjoisosaan Hirvilammentien varteen, pituus 12,8 km.
- Vaihtoehto 4: 110 kV:n ilmajohtoyhteys Hämeenlinnan rengasverkon pohjoisosaan Hirvilammentien varteen, pituus 13,1 km.

Lisäksi hankealueelle suunnitellaan sähköasemaa. Sähkönsiirtoreittien ympäristövaikutukset arvioidaan osana YVA-menettelyä.

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Sarkkinen Jyri, kehittämisjohtaja 26.04.2024



29.04.2024

HL/95/03.10.00/2024

Lausunto pyydetään toimittamaan 30.4.2024 mennessä. Lausuntomateriaalit löytyvät [ymparistohallinnon verkkosivuilta](#).

Asian on valmistellut maakuntainsinööri Paula Mustonen puh. 050 375 3218.

Esitys Jyri Sarkkinen: Maakuntajohtaja päättää antaa [organisaatiolle] seuraavan lausunnon:

Hämeen liitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Hämeen liitto pitää Hattulan Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA- ohjelmaa varsin kattavana, eikä Hämeen liitolla ole ohjelmasta erityistä huomautettavaa.

Päätös Hyväksyn esityksen.

Toni K. Laine
maakuntajohtaja

Jyri Sarkkinen
kehittämisohtaja

Jakelu Hämeen ELY- keskus: kirjaamo.hame@ely-keskus.fi

ALLEKIRJOITETTU SÄHKÖISESTI

Sarkkinen Jyri, kehittämisohtaja 26.04.2024



Lausunto

KHVM/103/2024

29.04.2024

Hämeen ELY-keskus
Kirkkokatu 12 / PL 29
15141 Lahti

Viite Lausuntopyyntö 26.3.2024, HAMELY/483/2023

Asia **Hämeenlinna, Hattula, Niinimäen tuulivoimahanke, ympäristövaikutusten arviointiohjelma**

Hämeen ELY-keskus pyytää Hämeenlinnan kaupunginmuseon – Kanta-Hämeen alueellisen vastuumuseon lausuntoa Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmasta.

Myrsky Energia Oy suunnittelee enintään 12 tuulivoimalaa käsittävän tuulivoimapuiston rakentamista Hattulan Niinimäelle. Noin 1032 ha hankealue sijaitsee Hattulan kunnan lounaisosassa, Hattulan ja Hämeenlinnan kunnanrajan läheisyydessä. Suunniteltujen voimaloiden napakorkeus on maksimissaan 200 metriä, roottorin halkaisija noin 200 metriä ja voimaloiden pyyhkäisykorkeus enintään 300 metriä. Hankealueelle rakennetaan myös sähköasema. Sähköliityntä on tarkoitus toteuttaa 110 kV:n ilmajohtona tai maakaapelina. Sähkönsiirtoreittien vaihtoehdot kulkevat Hattulan kunnan lisäksi Hämeenlinnan kaupungin alueella ja ne liittyvät paikallisverkkoyhtiö Elenian verkkoon eri sijainneilla.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarkastellaan seuraavia hankkeen vaihtoehtoja (VE) – **VE0**: Hanketta ei toteuteta. **VE1**: Toteutetaan enintään 12 tuulivoimalan hanke. **VE2**: Toteutetaan enintään 9 tuulivoimalan hanke. Tuulivoimahankkeen sähkönsiirron osalta tarkastellaan seuraavia reittivaihtoehtoja (SVE) – **SVE1**: 110 kV:n ilmajohtoyhteys Moreenin sähköasemalle, pituus 15,4 km. **SVE2**: 110 kV:n maakaapeliyhteys Hämeenlinnan rengasverkon luoteiskulmaan yhdystien 2855 eteläpuolelle, pituus 13,1 km. **SVE3**: 110 kV:n ilmajohtoyhteys Hämeenlinnan rengasverkon pohjoisosaan Hirvilammentien varteen, pituus 12,8 km. **SVE4**: 10 kV:n ilmajohtoyhteys Hämeenlinnan rengasverkon pohjoisosaan Hirvilammentien varteen, pituus 13,1 km. Sähkönsiirtoreittien ympäristövaikutukset arvioidaan osana YVA-menettelyä.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Tuulivoima-alueen vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyvät pääosin rakentamisvaiheeseen, jolloin voimaloiden ja sähkönsiirron perustuksia tai kaapelikaivantoja sekä huoltotiestä rakennetaan. Arviontiosuunnitelmassa mainitaan, että arkeologiseen kulttuuriperintöön kohdistuvia vaikutuksia arvioidaan arkeologisen inventoinnin pohjalta, joka toteutetaan hankealueella ja sähkönsiirtoreiteillä.

Tuulivoimapuiston 1032 ha alueella on arviontiosuunnitelman mukaisesti toteutettu kesällä 2023 arkeologinen inventointi (Heilu Oy). Sen sijaan suunnitelluilla sähkönsiirron reittivaihtoehtoilla ei ole toteutettu arkeologista inventointia. Siirtolinjauksia sivunneet aiemmat arkeologiset inventoinnit ovat vanhentuneet (ikää yli 10-15 vuotta) ja siirtoreiteiltä sekä niiden läheisyydestä tunnetaan jo entuudestaan arkeologista kulttuuriperintöä sekä metallinetsinharrastajien tekemiä löytöjä (tiedot ilmoituslöydöistä ovat saatavissa vastuumuseosta). Metallinetsinlöytöjä tunnetaan etenkin historiallisen Hämeen Härkätien linjauksen varrelta vaihtoehtoon SVE2 (maakaapeliyhteys) reitiltä, jossa on myös suunnitellun kaapelointilinjauksen alueelle sijoittuva rautakaudelle ja historialliseen aikaan ajoittuva asuinpaikka *Tuomola* (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000040931). Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo katsoo, että hankkeen arkeologista inventointia tulee täydentää sähkönsiirtolinjausten osalta. Inventoinnissa tulee tarkastaa entuudestaan tunnettujen arkeologisten kohteiden ja ilmoituslöytöjen ohella inventoinnin tausta-analyysissä potentiaalisiksi todetut maastonkohdat.

Koska kyseessä on muinaismuistolain 15 §:n mukainen yleinen työhanke, vastaa arkeologisista tutkimuksista koituvista kustannuksista hankkeen toteuttaja. Arkeologisessa inventoinnissa tulee noudattaa Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeita. Laatuohjeet sekä ohjeet arkeologisten kenttätöiden tilaamiseksi ovat nähtävissä Museoviraston verkkosivuilla osoitteessa: <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-tutkimus/arkeologisten-kenttatoiden-tilaaminen>. Siellä on myös luettelo kaupallisista arkeologisista toimijoista.

Arviontiosuunnitelmassa ja hankkeeseen liittyvien toimenpiteiden jatkosuunnittelussa ja toteuttamisessa on huomioitava alueen arkeologinen kulttuuriperintö. Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo on päivittänyt kesän 2023 tuulivoimapuistoalueen inventoinnin tulokset muinaisjäännösrekisteriin. Puiston alueelta tunnetaan inventoinnin jälkeen yhdeksän hankkeessa huomioitavaa muuta kulttuuriperintökohdetta (viisi torpanpaikkaa ja neljä rajamerkkiä).

Sähkönsiirron reittivaihtoehtojen osalta edellytetyn arkeologisen inventoinnin alustava raportti tulee lähettää arvioitavaksi Kanta-Hämeen alueelliseen vastuumuseoon. Vastuumuseo tekee tarvittavat täydennykset muinaisjäännösrekisteriin, jonka jälkeen myös sähkönsiirtoreittien osalta arviontiosuunnitelmassa ja hankkeessa huomioitavien arkeologisten

kohteiden ajantasaiset tiedot ja sijainnit ovat saatavilla Kulttuuriympäristön palveluikkunasta osoitteesta www.kyppi.fi.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Ympäristövaikutusten arviointiohjelman mukaan vaikutuksia rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan tultaisiin arvioimaan osana maisema- ja kulttuuriympäristöselvitystä, jossa keskeisiä lähtötietoja ovat näkymäalueanalyysi ja havainnekuvat. Havainnekuvat laaditaan selostuksen mukaan keskeisiltä paikoilta, joilta avautuu näkymiä kohti tuulivoima-aluetta. Museo kehottaa kiinnittämään erityistä huomiota toteutettavien havainnekuvien laatuun ja sijoitteluun.

Maisema- ja kulttuuriympäristöselvitykseen kootaan ohjelman mukaan muun muassa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja maisemallisesti merkittävät luontokokonaisuudet. Lisäksi selvityksessä tullaan kuvaamaan maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön kehittymistä alueella ja sen läheisyydessä. Valtakunnallisten ja maakunnallisten arvoalueiden lisäksi vaikutusten arviointi on hyvä ulottaa myös kattamaan paikallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja maisemat.

Lisäksi Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo toteaa, että maakaapelointi soveltuu rakennettuun kulttuuriympäristöön ja kulttuurimaisemaan ilmajohtoa luontevammin. Alueellisella vastuumuseolla ei ole muuta huomautettavaa arviointiohjelmaan rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta.

vs. museonjohtaja Antti Krapu

rakennustutkija Sanni Vattulainen

Liitteet

Tiedoksi Hämeen liitto, Museovirasto

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
HÄME
Ympäristö ja luonnonvarat
Ympäristöyksikkö

Viite: Dnro HAMELY/483/2024

Hämeen ELY-keskus on pyytänyt Hämeenlinnan kaupungin lausuntoa Hattulan Niinimäen tuulivoimalahankkeen YVA-ohjelmasta. Myrsky Energia Oy suunnittelee 1032 hehtaarin laajuiselle hankealueelle 12 tuulivoimalan tuulivoimapuistoa. Suunniteltu hankealue sijoittuu Vuohiniemen edustavalle luonnon ydinalueelle Renkajärven ja Takajärven väliselle maa-alueelle.

Niinimäen tuulivoimalahankkeella on vaikutuksia Hämeenlinnan puolelle voimaloiden sekä tarpeellisten voimajohtolinjojen osalta. Varsinaisen tuulivoimapuiston vaikutusten arvioinnin lisäksi on syytä tarkastella voimajohtolinjojen maisemallisia ja maankäytöllisiä vaikutuksia. Hanke ei saa vaarantaa oikeusvaikutteisten yleiskaavojen toteutumista.

Hämeenlinnan kaupunki pyytää liittämään hankkeen YVA-aineistoon karttatarkastelun, jossa on kuvattu olemassa olevat voimalinjat ja uusien linjojen sijoitus tilatarpeineen tarkempien vaikutusten arvioimiseksi erityisesti rakennetussa ympäristössä tai yleiskaavassa rakennettavaksi alueeksi varatuilla alueilla. Kaupungin näkemyksen mukaan kaikkien vaihtoehtoisten sähkölinjareittien osalta tulee selvittää maakaapeloinnin mahdollisuus ja pyrkiä toteuttamaan linja mahdollisimman laajasti maakaapeleina.

Niinimäen tuulivoimalahankkeen yhteydessä tulee huomioida myös läheinen, Rengon puolelle noin neljän kilometrin etäisyydellä selvityksessä oleva Rengon Isosaaren tuulivoimalahanke sekä näiden mahdolliset yhteisvaikutukset.

Mikko Keränen

vs. kaupunkirakennejohtaja

Hämeenlinnan kaupunki

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
HÄME
Ympäristö ja luonnonvarat
Ympäristöyksikkö

Viite: Dnro HAMELY/483/2024

Hämeenlinnan ELY-keskus varaa tilaisuuden ympäristönsuojeluviranomaiselle ja ympäristöterveydenhuollolle esittää lausunto YVA-ohjelmasta, koskien Niinimäen tuulivoimahanketta. Myrsky Energia OY suunnittelee 1032 hehtaarin laajuiselle hankealueelle 12 tuulivoimalan tuulivoimapuistoa Hattulan Niinimäelle. Suunniteltu hankealue sijoittuu Vuohiniemen edustavalle luonnon ydinalueelle Renkajärven ja Takajärven väliselle maa-alueelle.

Hämeenlinnan kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen toteaa, että suunnitellun sijainnin vuoksi luontoon kohdistuvat vaikutukset tulee arvioida erityisen tarkasti. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon mahdolliset yhteisvaikutukset hankealueen itäpuolelle, noin 4 kilometrin päähän, suunnitteilla oleva Rengon Isosaaren viiden tuulivoimalan tuulivoimapuiston osalta. Sähkönsiirtoreittien luontoon kohdistuvat vaikutukset (kuten linnusto ja uusien johtoaukeiden puuston raivaukset) tulee arvioida ja selvittää kaikkien vaihtoehtojen osalta myös mahdollisuudet maakaapelointiin. Hankealueen ympäristössä on useita Natura- ja luonnonsuojelualueita. Hämeenlinnan kaupungin ympäristönsuojelu varaa mahdollisuuden lausua hankkeeseen vuoden 2024 aikana valmistuvasta YVA- selvityksestä liittyen alueen luontovaikutuksiin.

Hämeenlinnan kaupungin ympäristöterveydenhuolto toteaa, että alle kilometrin etäisyydellä hankealueen rajasta sijaitsee 10 asuinrakennusta ja 21 lomarakennusta. Lähimmät asuin- ja lomarakennukset sijaitsevat n. 700-800 metrin etäisyydellä hankealueen rajasta ja 1,5 km etäisyydellä suunnitellusta voimalapaikoista. Alle kahden kilometrin etäisyydellä voimalapaikoista sijaitsee 44 asuinrakennusta ja 87 lomarakennusta. Viiden kilometrin etäisyydellä sijaitsee liki 300 asuinrakennusta ja yli 900 lomarakennusta. Työnaikaiselle haltuunottoalueelle sijoittuu yksi asuinrakennus sähkönsiirtoreitin vaihtoehdossa 2 ja johtoalueille sijoittuu muutamia rakennuksia vaihtoehdoissa 1 ja 3.

Hankealue sijoittuu maaseutumaiselle hiljaiselle alueelle, jossa on vain vähäistä liikennettä. Hankkeen melun, varjostuksen ja välkkeen vaikutusalueella sijaitsee merkittävä määrä asuin- ja lomakiinteistöjä. Täten terveydensuojeluviranomaisen näkemyksen mukaan asuin- ja lomakiinteistöihin kohdistuvien haittojen vaikutusten arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota ja tarkkuutta. Ulkomelutasojen ohjearvoja koskevan valtioneuvoston asetuksen (1107/2015) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa asunnon ja muiden oleskelutilojen terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/2015) annettujen ohjearvojen tulee täyttyä. Terveyshaittojen välttämiseksi lähtökohtana tulee kuitenkin olla, että sisä- sekä ulkomelutasojen tulee olla mahdollisimman pieniä ja varjostuksen sekä välkkeen tulee olla mahdollisimman pientä. Ulkomelutasojen ohjearvojen täyttäminen ei välttämättä takaa sisämelun toimenpiderajojen täyttymistä esimerkiksi rakennuksissa,

joiden ääneneristävyys on heikko, joten tuulivoimaloiden ja melulle alttiiden kohteiden välistä etäisyyttä mitoittaessa tulee huomioida sisämelun toimenpiderajojen täyttyminen päivä- ja yöaikaan. Terveysturvallisuuden näkemys on, että etäisyyden tulee olla mahdollisimman suuri.

Hankealueesta on 200 metriä matkaa lähimmälle 1-luokan pohjavesialueelle (Renko), jossa sijaitsee kaksi vedenottamo. 500 metrin etäisyydellä sijaitsee Ruokolahdenharju, joka on 2-luokan pohjavesialuetta. Terveysturvallisuuden näkemys on, että talousvesikaivojen sijainnit tullaan selvittämään alueella, joissa on suunniteltu tehtävän maa- tai kallioperän muokkausta. Arvioinnissa tulee huomioida hankkeen vaikutukset pohjaveteen, vedenottamoihin ja vaikutusalueella sijaitseviin talousvesikaivoihin. Arviointia tulee tehdä sekä veden laadun että määrän suhteen.

Terveysturvallisuuden näkemys on, että sähkö- ja magneettikenttien vaikutukset sähkönsiirtoreittien vaikutusalueella huomioidaan arviointiselostuksessa.

Terveysturvallisuuden näkemys on, että muut suunnitteilla olevat tuulivoimahankkeet sekä muut mahdolliset merkittävät hankkeet huomioidaan yhteisvaikutusten arvioinnissa. Terveysturvallisuuden näkemyksen mukaan arviointiselostuksessa tulee huomioida asuin- ja lomarakennusten lisäksi myös muiden mahdollisten helposti häiriintyvien kohteiden lähimmät etäisyydet.

Lausunnon on valmistellut ympäristöasiantuntija Hanna Tuominen ja terveysturvallisuuspäällikkö Satu Sjöblom.

Sari Janhunen

Ympäristöjohtaja

Hämeenlinnan kaupunki

Viranomaispalvelut



LAUSUNTO

29.04.2024

202/03.00.02/2024

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Lausuntopyyntö 27.03.2024, HAMELY/483/2023

Ilmatieteen laitoksen lausunto Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmasta

Myrsky Energia Oy suunnittelee Niinimäen tuulivoimahanketta Hattulan alueelle. Hankealueelle suunnitellaan enintään 12 tuulivoimalan rakentamista, jossa voimaloiden yksikköteho tulisi olemaan 6–10 MW. Suunniteltujen voimaloiden napakorkeus on maksimissaan 200 metriä, roottorin halkaisija noin 200 metriä ja voimaloiden pyyhkäisykorkeus enintään 300 metriä. Tuulivoima-alueen hankealue kattaa noin 1032 hehtaarin laajuisen alan.

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt Ilmatieteen laitokselta lausuntoa Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmasta.

Ilmatieteen laitos on perehtynyt esitykseen ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Ilmatieteen laitoksella ei ole lausuttavaa Niinimäen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan, koska alue on yli 20 km päässä lähimmästä laitoksen säätutkasta.

Helsingissä 29.04.2024

Annakaisa von Lerber,
Säätutka-asiantuntija
annakaisa.von.lerber@fmi.fi

Asia: Lausuntopyyntö Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmasta, Hattula (HAMELY/483/2023)

Hämeen ELY-keskus
kirjaamo.hame@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

Myrsky Energia Oy suunnittelee 12 voimalan tuulivoimahanketta Hattulan Niinimäelle. Voimaloiden pyyhkäisykorkeus on enintään 300 m ja hankealueen laajuus n. 1032 ha. Sähköliityntä on tarkoitus toteuttaa 110 kV ilmajohtona tai maakaapelina (12,8–15,4 km) paikallisverkkoyhtiö Elenian verkkoon eri sijainneilla Hämeenlinnan rengasverkkoa.

2 Lausunto

Pyydettyä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin.

Hankkeessa on tehty metsäkanalintujen soidinpaikkaselvitykset, pesimälinnustoselvitys, muuttolinnustoselvitys ja suurpetoselvitys maastokaudella 2023. Saukon osalta 2024 tehdään saukkoselvitys.

Linnustokartoitusten osalta Luke huomauttaa myös, että kanalinnuilla on voimakkaat vuosien väliset vaihtelut kannansuuruudessa, joten laskentojen toteuttaminen vain yhtenä vuonna saattaa antaa väärän kuvan alueen merkityksestä lisääntymisympäristönä. Yhden vuoden aineisto on altis satunnaisvaihtelulle. Tällöin tulosten tulkinnassa ja johtopäätöksissä on syytä olla varovainen. Luontoselvityksissä ei tulisi jättää kartoittamatta tavanomaisia metsäkohteita, jotta kokonaiskuva alueen linnustosta, kuten metsäkanalinnuista, ei jäisi erityiskohteiden varaan. Hankealueelta saattaa jäädä tällöin laajoja alueita kartoittamatta. Soidinselvitysten tulokset ovat tärkeitä ja ne tulee ottaa huomioon voimaloiden sijoittelussa.

Hanke sijoittuu Toijalan susilauman reviirin läheisyyteen (500 m), ja alueelta ja/tai sen läheisyydestä on havaintoja kaikista neljästä suurpedosta. Luke huomauttaa, että alueen merkitystä suurpetojen ja suden lisääntymis- ja levähdysalueina, ei voida hankkeessa tehtyjen selvitysten avulla poissulkea.

Hankealueen läheisyydessä (alle 30 km säteellä) ei ole muita tuulivoimahankkeita, mutta yli 30 km säteellä on useampi tuulivoimahanke (YVA-ohjelman s. 127, Kuva 60. Hankealue ja lähialueelle sijoittuvat muut suunnitteilla, rakenteilla ja tuotannossa olevat tuulivoimahankkeet). Luke huomauttaa, että osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa olla hyvin laaja. Tilanne on tällainen, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille (esim. suurpedot) suunnitellaan useita tuulivoimahankkeita. YVA-selostuksessa tulee kiinnittää huomiota ympärillä sijaitsevien tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksiin.

Tuulivoiman vaikutuksia metsästykseseen on syytä myös arvioida huolellisesti. Metsästystä tuulivoima-alueilla saattaa rajoittaa mm. riski vahingoittaa toisen omaisuutta (tuulivoimaloiden lavat) ja siihen liittyvät korvausvelvollisuudet. Ruotsissa ja Norjassa tehtyjen alustavien kyselytutkimusten ja saalistilastojen perusteella tuulivoimalla saattaa olla negatiivisia vaikutuksia metsästykseseen ja ammuttujen hirvien määrään tuulivoima-alueilla (Zimmermann ym. 2023).

3 Lausunnon tiivistelmä

Luke huomauttaa, että kanalintujen esiintymisen selvittämiseksi suunnittelualueella olisi hyvä tehdä soidipaikkaselvitykset useampana peräkkäisenä vuotena. Tällöin soidipaikkaselvitys antaisi paremman kuvan alueen merkityksestä kanalinnuille, kuin yksittäisenä keväänä tehty selvitys. Hankealueella voi sijaintinsa puolesta esiintyä kaikkia neljää suurpetoa. Luke huomauttaa myös, että osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa olla hyvin laaja. Tilanne on tällainen, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille (esim. suurpedot) suunnitellaan useita tuulivoimahankkeita.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 30.04.2024 klo 10:35:05.

Lausunnon valmistelija(t):
Saara Kattainen

Liitteet:

Tiedoksi:

Hämeen ELY-keskus

PL 29

15141 Lahti

kirjaamo.hame@ely-keskus.fi

Viite: Hämeen ELY-keskuksen lausuntopyyntö HAMELY/483/2024

Metsähallituksen lausunto Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmasta

Hämeen ELY-keskus on asettanut nähtäville Hattulan kunnan alueelle sijoittuvan Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelman. Hankkeesta vastaava on Myrsky Energia Oy.

YVA-menettelyssä tarkastellaan nollavaihtoehtoon lisäksi kahta hankevaihtoehtoa, joissa alueelle toteutetaan 12 (VE1) tai 9 tuulivoimalaa (VE2). Tuulivoimaloiden yksikköteho on 6–10 MW, voimaloiden roottorin halkaisija enintään 200 metriä ja kokonaiskorkeus enintään 300 metriä. Sähkönsiirron osalta YVA-menettelyssä tarkastellaan neljää vaihtoehtoa, jotka ovat 1) 110 kV ilmajohtoyhteys Moreenin sähköasemalle (pituus 15,4 km), 2) 110 kV maakaapeliyhteys Hämeenlinnan rengasverkon luoteiskulmaan yhdystien 2855 eteläpuolelle (pituus 13,1 km), 3) 110 kV ilmajohtoyhteys Hämeenlinnan rengasverkon pohjoisosaan Hirvilammentien varteen (pituus 12,8 km), ja 110 kV ilmajohtoyhteys Hämeenlinnan rengasverkon pohjoisosaan Hirvilammentien varteen (pituus 13,1 km)

Suunnitellulla tuulivoima-alueella ei ole Metsähallituksen hallinnassa olevia kiinteistöjä. Alueen koillisreunaan rajautuva Hanhisuon-Saunasuon soidensuojeluohjelma-alue on Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien (JHT) taseessa suojeluun varattuna alueena ja kiinteistö tullaan perustamaan lakisääteiseksi suojelualueeksi. Lisäksi Metsähallitus hallinnoi Renkajärven suojeluun varattua aluetta (kiinteistö 82-404-3-33) hankealueen eteläpuolella sekä useita kiinteistöjä suunniteltujen sähkönsiirtoreittien alueella.

Metsähallitus on tutustunut nähtävillä olevaan YVA-ohjelmaan ja lausuu siitä seuraavaa:

Hankealueelle ei sijoitu Metsähallituksen hallinnassa olevia alueita eikä hankkeen ympäristöön sijoitu Metsähallituksen erityisvastuulajien (erityisesti uhanalaiset petolinnut) reviirejä.

Natura-arvioinnin tarpeellisuuden arviointi Hanhisuon-Saunasuon-Alajoen Natura-alueen osalta

YVA-ohjelmassa esitetään arviointi Natura-arvioinnin tarpeellisuudesta Hanhisuon-Saunasuon-Alajoen Natura-alueen (FI0303013, SAC) osalta. Lähin voimalapaikka sijoittuu noin 700 metrin päähän Natura-alueesta. Natura-alue käsittää kaksi keidassuota reunametsineen. Alueen suojeluperusteita ovat luontodirektiivin luontotyytit sekä luontodirektiivin liitteen II lajeista korpipohtosammal.

Tuulivoimaloita, sähkönsiirtolinjoja tai muita hankkeeseen liittyviä rakenteita ei sijoiteta Hanhisuo-Saunasuo-Alajoen Natura-alueelle, eikä Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppisiin kohdistu suoraa vaikutuksia. Myös tuulivoimapuiston toteuttamiseen ja huoltoon liittyvä tiestö sijoittuu Natura-alueen ulkopuolelle. Natura-alueen suojeluperusteina ei ole lajeja, joihin tuulivoimaloiden melu, välke tai rakentaminen vaikuttaisivat negatiivisesti (esim. linnut). Koska alueelle ei synny suojeluperusteena oleviin luontotyyppisiin tai korpipohtosammaleen kohdistuvia vaikutuksia, luonnonsuojelulain mukaista Natura-arviointia ei katsota arvioinnin mukaan tarpeelliseksi. Natura-alueen ja hankealueen välillä potentiaalisesti liikkuviin lintulajeihin kohdistuvat vaikutukset huomioidaan linnustovaikutusten arvioinnissa ja niihin liittyvissä maastoselvityksissä.

Metsähallitus katsoo, että Natura-arvioinnin tarpeellisuutta on YVA-ohjelmassa arvioitu Hanhisuon-Saunasuon-Alajoen Natura-alueen osalta asianmukaisesti ja katsoo, että arvioinnin johtopäätökset ovat oikeita. Metsähallitus katsoo, ettei hankkeesta ole YVA-ohjelman mukaisen hankesuunnitelman osalta tarpeen laatia Natura-arviointia. Metsähallitus huomauttaa kuitenkin, että Hanhisuon-Saunasuon-Alajoen Natura-alueen muihin tärkeisiin lajeihin kuuluu kaakkuri, joka voi olla herkkä tuulivoimarakentamisesta ja lisääntyvästä ihmistoiminnasta aiheutuville häiriötekijöille. Lisäksi Natura-alue kuuluu salassa pidettävän lajin reviiriin. Hankkeen vaikutukset näihin lajeihin tulee arvioida YVA-selostuksessa osana linnustovaikutusten arviointia.

Sähkönsiirron vaikutusten arviointi

YVA-ohjelmassa tuulivoimapuiston sähkönsiirron osalta tarkastellaan neljää vaihtoehtoa, joista kolme toteutetaan ilmajohdolla ja yksi maakaapelilla. Metsähallitus katsoo, että eri sähkönsiirtovaihtoehtojen vaikutuksia tulee tarkastella YVA-selostuksessa eri vaihtoehtojen osalta erikseen.

Sähkönsiirtovaihtoehto SVE1 kulkee suojeluun varatun, vanhojen metsien suojeluohjelmaan kuuluvan Pormestarinsuon metsän kautta. Alueelta on olemassa havaintoja useista suojelullisesti merkittävistä lajeista, kuten mm. luontodirektiivin liitteissä II ja IV mainitusta liito-oravasta, erittäin uhanalaisesta ripsilovisammalesta sekä muistakin vaarantuneista tai silmälläpidettävistä sammal- ja kääväksälajeista. Vastaavasti sähkönsiirtovaihtoehto SVE3 sijoittuu Ilveskallion harjoitusalueelle, johon rajautuu myös Mäntylän vanhojen metsien suojeluohjelma-alue. Alueelta on havaintoja mm. luonnonsuojeluasetuksella koko maassa rauhoitetusta masmalosta. Metsähallitus katsoo, että YVA-selostuksessa tulee em. alueiden osalta tehdä kattava selvitys kohteiden suojeluarvoista sekä sähkönsiirron vaikutuksista niihin.

Sähkönsiirtovaihtoehtojen SVE3 ja SVE4 reitille sijoittuu Metsähallituksen hallinnassa olevia alueita, jotka ovat Puolustusvoimien käytössä olevia harjoitusalueita. Esitettyjä sähkönsiirtoreittejä koskien on kuultava erikseen myös Puolustusvoimia.

Muilta osin Metsähallituksella ei ole huomautettavaa YVA-ohjelmasta.

Lausunnon valmisteluun osallistuivat maankäytön erityisasiantuntija Asko Ijäs Metsähallituksen luontopalveluista ja alueidenkäytön johtava asiantuntija Ida Montell Metsähallituksen Kiinteistökehityksestä.

Turussa 30.4.2024

Mikael Nordström

Asiointijohtaja

Metsähallitus, luontopalvelut

Tiedoksi Metsähallitus

Lähetettävä: Iris Lehtonen <iris.lehtonen@pirkanmaa.fi>
Lähetetty: keskiviikko 17. huhtikuuta 2024 9.05
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Häme
Kopio: Elisabet Scarpellini
Aihe: LP Niinimäen tuulivoimahanke, Hattula, Hämeenlinna, YVA-ohjelma

Luokat: Birgitta

Hämeen ELY-keskus

Viite: Lausuntopyyntö 26.3.2024
Asia: Lausuntopyyntö; Niinimäen tuulivoimahanke, Hattula, Hämeenlinna, ympäristövaikutusten arviointimenettely

Pirkanmaan liitto on tutustunut Hattulan Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmaan ja toteaa, ettei jätä asiasta lausuntoa tässä vaiheessa. Pirkanmaan liitto pitää kuitenkin tärkeänä, että ympäristövaikutusten arviointia koskevat aineistot toimitetaan liitolle myös seuraavassa lausuntovaiheessa.

Huomiona, että Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 olevaa Akaan Karhunrahkan tuulivoima-aluetta ei tulla osoittamaan valmisteilla olevassa elonkirjon ja energian vaihemaakuntakaavassa. Tavoitteena on, että vaihemaakuntakaava hyväksyttäisiin Pirkanmaan maakuntavaltuustossa loppuvuodesta 2024.

Pirkanmaan liiton puolesta
Tampereella 17.4.2024

Iris Lehtonen
Suunnitteluinsinööri / Planning Engineer
Pirkanmaan liitto / Council of Tampere Region
Kelloportinkatu 1 B, PL (P.O. Box) 1002
33101 Tampere, FINLAND
Tel. +358 44 422 2262
iris.lehtonen@pirkanmaa.fi
www.pirkanmaa.fi





PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO

02.05.2024 DIAR: 301/2024

Hämeen ELY-keskus
PL 29
15141 Lahti

kirjaamo.hame@ely-keskus.fi

Lausuntopyyntönnä 27.3.2024

**HATTULAN NIINIMÄEN TUULIVOIMAHANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN
ARVIOINTIOHJELMA (HAMELY/483/2023)**

Pirkanmaan maakuntamuseolta pyydetään lausuntoa Hattulan kuntaan suunnitteilla olevasta Niinimäen tuulivoimahankkeesta. Hankealueelle suunnitellaan enintään 12 tuulivoimalan rakentamista. Suunniteltujen voimaloiden napakorkeus on maksimissaan 200 m ja pyyhkäisykorkeus enintään 300 m. Arviointimenettelyssä tarkastellaan seuraavia vaihtoehtoja: hanketta ei toteuteta (VE0), toteutetaan enintään 12 tuulivoimalan (VE1) tai enintään yhdeksän tuulivoimalan hanke (VE2). Yhtä aikaa YVA-menettelyn kanssa on käynnistetty tuulivoimaosayleiskaavan laatiminen Hattulan Niinimäen alueelle. Ympäristövaikutusten arviointi ja kaavoitus etenevät samanaikaisesti mutta erillisinä menettelyinä.

Hanke sijoittuu Kanta-Hämeen alueellisena vastuumuseona toimivan Hämeenlinnan kaupunginmuseon toimialueelle, mutta sillä on vaikutuksia myös Pirkanmaalle. Pirkanmaalla alueellisena vastuumuseona toimii Pirkanmaan maakuntamuseo, joka ottaa hankkeeseen kantaa omalle vastuualueelleen kohdistuvien vaikutusten osalta.

Valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen *Sääksmäen ja Tarttilan kulttuurimaisemat* Pirkanmaahan kuuluva osa sekä maakunnallisesti arvokas rakennetun ympäristön ja maiseman arvoalue *Kurvolan - Lontilanjoen kulttuurimaisema* sijoittuvat lähimmillään alle 20 km päähän hankealueesta. Maakunnallisesti arvokkaat rakennetun ympäristön ja maiseman arvoalueet *Tarpianjoen kulttuurimaisema*, *Kokon kulttuurimaisema*, *Laukeelan kulttuurimaisema*, *Sontulan - Järviön - Sotkian - Kurisjärven kulttuurimaisema*, *Tyrisevän - Teristen kulttuurimaisema* ja *Rätön kulttuurimaisema* sijoittuvat alle 30 km etäisyydelle hankealueesta. Samoin alle 30 km etäisyydellä sijaitsevat maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön arvoalueet *Huhti*, *Toijalan aseman ympäristö ja asuinalue* sekä *Toijalan tapettitehtaat ja keskustan kylät* -alueen osat *Toijalan kylä* ja *Nahkialan kylä*. Lisäksi 24-30 km etäisyydellä hankealueesta sijaitsevat maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet *Rätön kartano*, *Arolan kartano*, *Chymoksen tehdasalue*, *Toijalan tapettitehtaat ja keskustan kylät* *Tapettitehtaiden alue*, *Toijalan aseman ympäristö ja asuinalue/Oluttehtaan kellari*, *Toijalan aseman ympäristö ja asuinalue/Laaksolan lastenkoti*, *Akaan kirkon ja torin ympäristö*, *Akaan kirkon ja torin ympäristö/Uusi hautausmaa* sekä *Ikaalan pihapiiri*. Kiinteä muinaisjäännös *Rapolan linnavuori* sijoittuu noin 25 km päähän hankealueesta.

PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO Museokeskus Vapriikki,

Alaverstaanraitti 5, 33101 Tampere. Puh. 040 6730784. Fax: 03 5656 5141

Sähköposti: pirkanmaan.maakuntamuseo@tampere.fi www.vapriikki.fi

Edellä mainitut kulttuuriympäristön arvoalueet tulee huomioida YVA-ohjelmassa ja -selostuksessa. Karttatarkasteluissa (esim. kuvat 48–49) on toistaiseksi tarkasteltu vain sijoittumista suhteessa alueen länsipuolisiin alueisiin. Tarkastelu tulisi ulottaa kaukoalueen (n. 30 km) laajuudelle kaikkiin ilmansuuntiin.

Edellä luetelluista rakennetun ympäristön ja maiseman arvoalueista ja kohteista on saatavilla tarkempaa tietoa seuraavista inventointiraporteista: *Kulttuurimaisemat 2016. Pirkanmaan maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat maatalousalueet* (Pirkanmaan liitto); *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016* (Pirkanmaan liitto); *Pirkanmaa. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, VAMA 2021* (Ympäristöministeriö ja Syke); *Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi: ehdotus maakunnallisiksi maisema-alueiksi 2013* (Pirkanmaan liitto).

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa hankkeen maisemaan kohdistuvat vaikutukset on tarkoitus arvioida visuaalisten vaikutusten kohdentumisena sekä asiantuntija-arviona hankkeen todennäköisistä vaikutuksista ja vaikutusten merkittävydestä. Vaikutusarviointi tehdään osana maisema- ja kulttuuriympäristöselvitystä, jossa keskeisiä lähtötietoja ovat näkymäalueanalyysi ja kuvasovitteet. Kuvasovitteet laaditaan keskeisiltä paikoilta, joilta avautuu näkymiä kohti tuulivoima-aluetta. Pirkanmaan alueen arvokkaille maisema-alueille kohdistuvia vaikutuksia on kuitenkin tarkoitus tarkastella yleispiirteisesti, koska ne sijaitsevat hankkeen tarkastelualueiden kaukoalueella eli 14–30 km etäisyydellä tuulivoimaloista. Pirkanmaan maakuntamuseo toteaa, että käytettävät arviointityökalut ja selvityksen lähtökohdat ovat hankkeen Pirkanmaalle kohdistuvien maisemavaikutusten osalta lähtökohtaisesti asianmukaisia, mutta kuvasovitteiden tarvetta on vielä syytä arvioida yleispiirteisen tarkastelun tuottamien tulosten pohjalta.

Sääksmäen ja Tarttilan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuurimaisemien Pirkanmaan alueelle sijoittuva eteläosa on tasaista ja hyvin avointa viljelymaisemaa, mikä on yksi alueen keskeisistä arvotekijöistä. Pirkanmaan maakuntamuseo toteaa, että maisema- ja kulttuuriympäristöselvityksen yhteydessä on syytä arvioida, tulevatko mahdolliset tuulivoimalat näkymään Tarttilan eteläpuolelle, Munteen tai Saarioispuolen alueille. Kurvolan - Lontilanjoen maakunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaisemalle samoin kuin Sontulan - Järviön - Sotkian - Kurisjärven maakunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaisemalle tyypillisiä ovat laajat, avoimet peltomaisemat, jotka suuntautuvat luode-kaakkosuuntaisesti kohti suunniteltua tuulivoimala-aluetta. Tällöin on hyvin mahdollista, että voimalat näkyvät näille arvoalueille. Selvityksen yhteydessä on syytä arvioida, tulevatko mahdolliset tuulivoimalat näkymään Kurvolan-Lontilanjoen tai Sontulan - Järviön - Sotkian - Kurisjärven maakunnallisille arvoalueille. Muiden Pirkanmaan alueen maakunnallisesti arvokkaiden alueiden kohdalla vaikutukset eivät ole niin todennäköisiä, mutta myös niiden osalta asiasta on syytä varmistua selvitysten yhteydessä.

Tuulivoimahankkeen muinaisjäänneksiin kohdistuvia vaikutuksia on suunniteltu arvioitavan vain rakennuspaikkakohtaisesti tuulipuiston ja voimajohdon alueella teetetyn arkeologisen inventoinnin pohjalta. Tuulivoimaloiden rakentaminen tulee kuitenkin vaikuttamaan myös arkeologisten kohteiden maisemaan. YVA-ohjelman sivulla

62 kerrotaan, että hankkeen kulttuuriympäristöön kohdistuvia vaikutuksia arvioidaan noin 15 km tarkastelualueella ja tältä alueelta tarkastellaan valtakunnallisiin ja maakunnallisiin arvoihin kohdistuvat vaikutukset. Lisäksi, mikäli yleispiirteisessä tarkastelussa havaitaan, että joihinkin tätä kaukaisempiin kohteisiin saattaisi kohdistua merkittäviä vaikutuksia, laajennetaan vaikutustenarviointia koskemaan myös niitä.

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta maakuntamuseo toteaa, että näkyvyysalueella noin 25 km päässä sijaitsee *Rapolan* kiinteä muinaisjäänös (muinaisjäänösrekisteritunnus 908010001). Museovirasto on vuosina 2019-2023 toteuttanut VARK-inventointihankkeen, jossa on määritelty manner-Suomen merkittävimmät arkeologiset kohteet. Hankkeen tuloksena on luettelo, joka esitetään valtioneuvostolle hyväksyttäväksi maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttövoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi ja jolla olevat kohteet tulee huomioida yhtenä alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana. Rapola on yksi näistä kohteista.

Rapolan linnavuori sijaitsee harjun laella, jolta on laajat näkymät ympäristöön ja pitkät näkymäyhteydet mm. muihin linnavuoriin. Laajat näkymät ovat linnavuoren keskeinen piirre ja tärkeä osa muinaisjäänöksen kertovuutta ja maisemaa. Siksi on syytä arvioida hankkeen mahdollisia vaikutuksia Rapolan harjulta avautuviin maisemiin. Rapolan linnavuori, sitä ympäröivät laajat rautakautiset kalmistoalueet ja asuinpaikat, keskiaikaisesta asutuksesta kertova kivikirkko sekä kartanot ja muut kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennetun ympäristön kohteet muodostavat ainutlaatuisen arvokeskittymän, jolla on myös huomattavaa matkailullista merkitystä. Lisäksi Rapolanharjun maisemat ovat innoittaneet lukuisia suomalaisia kulttuurivaikuttajia Akseli Gallen-Kallelasta lähtien.

Mikäli on mahdollista, että Niinimäen tuulivoimalat näkyisivät Tarttilan eteläpuolisille arvoalueille tai Rapolan harjulta Rautunselän suuntaan avautuvassa valtakunnallisesti arvokkaassa maisemassa, hankkeen vaikutuksia näille alueille on syytä tarkastella kuvasovittein. Samoin kuvasovitteita on syytä laatia, mikäli tuulivoimaloilla arvioidaan voivan olla näkymävaikutuksia maakunnallisesti arvokkaille kulttuuriympäristöalueille. Havainnekuvia tulee laatia riittävän monesta tarkastelupisteestä ja eri suunnista. Kuvasovitteita on syytä laatia mm. maisema-alueiden ydinkohteiden tuntumasta otettuihin valokuviin. Kuvasovitteissa tulee kiinnittää huomiota niiden realistisuuden esim. tuulivoimaloiden skaalauksessa. Karttakuvien skaalaukseen ja tarkkuustasoon sekä kuvamateriaalin kokoon ja resoluutioon on hyvä kiinnittää huomiota, jotta ne antavat riittävän selkeästi tarvittavan informaation vaikutustenarvioinnin tueksi.

Ympäristövaikutusten arviointiselostus pyydetään toimittamaan Pirkanmaan maakuntamuseoon lausuntoa varten.

Vs. kulttuuriympäristöpäällikkö

Vadim Adel

Tutkija

Miinu Mäkelä

Tiedoksi: Museovirasto/Kulttuuriympäristöpalvelut; Pirkanmaan ELY-keskus/Y-vastuu-
alue/Yhdyskunnat ja luonto; Pirkanmaan liitto

MM/a-ll/kl/mm



Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
PL 29
15141 LAHTI

Viite Lausuntopyyntönnä 27.3.2024, HAMELY/483/2023

Niinimäen tuulivoimahanke, Hattula, Hämeenlinna, ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA)

Myrsky Energia Oy suunnittelee tuulivoimahanketta Hattulan Niinimäelle. Voimalasijotusalueen alustava koko on 1032 hehtaaria, jonne sijoitettaisiin 9–12 tuulivoimalaa, joiden nimellisteho olisi 6–10 MW ja kokonaiskorkeus enintään 300 metriä. Hankkeeseen sisältyy lisäksi neljä vaihtoehtoa sähkönsiirrolle Hämeenlinnan rengasverkkoon ja hankealueelle sijoitettava sähköasema. Sähkönsiirtoreittien vaihtoehdot kulkevat Hattulan kunnan ja Hämeenlinnan kaupungin alueella.

Hankealue sijaitsee Hattulan kunnan lounaisosassa, Hattulan ja Hämeenlinnan kunnanrajan läheisyydessä. Alueella on runsaasti valumavesiin sekä suoalueisiin liittyviä uomastoja, ja vedet valuvat pääasiassa Takajärven ja Renkajärven suuntiin.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa ei ole arvioitu poikkeuksellisten sääolosuhteiden, kuten rankkasateiden, vaikutusta alueelta muodostuviin valumavesiin. Sekä Renkajoessa että Alajoessa lisääntyy erittäin uhanalaista taimenta, ja molempia jokia on kunnostettu mm. valtion varoin. Kalatalousviranomaisen kehottaa kiinnittämään huomiota rakentamisaikaisen vesiensuojelutoimenpiteiden toteutumiseen poikkeusolosuhteiden aikana. Hankealueen ja rakennettavan tiestön ojien ja reuna-alueiden valumavesien hallintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen asti, kunnes ne ovat kasvipeitteisiä tai sorastettu. Nämä asiat tulee täydentää ympäristövaikutusten arviointiselosteeseen.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt kalastusbiologi Ilkka Vesikko ja hyväksynyt johtava kalatalousasiantuntija Jorma Kirjavainen. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.



26.04.2024

BU8590
1003/10.02/2024

Hämeen ELY-keskus

PL 29
15141 LAHTI
SUOMI

1. Hämeen ELY-keskuksen lausuntopyyntö, 27.3.2024 /BU6961
2. HAMELY/483/2023

NIINIMÄEN TUULIVOIMAHANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMA, HATTULA JA HÄMEENLINNA

Hämeen ELY-keskus on 1. viiteasiakirjalla pyytänyt Puolustusvoimien lausunnon Niinimäen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (2. viite).

YVA-ohjelman mukaan hankkeen tarkoituksena on mahdollistaa enintään 12 tuulivoimalan rakentaminen Hattulan kunnan alueelle. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus maanpinnasta on enintään 300 metriä. Hankkeen ulkoiselle sähkönsiirrolle YVA-menettelyssä tarkastellaan kolmea reittivaihtoehtoa 110 kV:n ilmajohtoyhteydelle sekä yhtä reittivaihtoehtoa maakaapeliyhteydelle. Sähkönsiirtoreitit sijoittuvat Hattulan kunnan ja Hämeenlinnan kaupungin alueille.

Yleistä Puolustusvoimien lausunnoista tuulivoimahankkeissa

Puolustusvoimat antaa erilliset lausunnot alueidenkäytön suunnittelusta ja tuulivoimahankkeen lopullisesta hyväksyttävyydestä. Logistiikkarykmentit antavat lausunnot kaavoista sekä ympäristövaikutusten arvioinnista. Pääesikunnan operatiivinen osasto (PE OPOS) antaa tuulivoimatoimijoille Puolustusvoimien lausunnot sensorivaikutusten tarkemmasta selvittämistarpeesta ja tuulivoimahankkeiden hyväksyttävyydestä.

Puolustusvoimien lausunto YVA-ohjelmasta

Ympäristövaikutusten arvioinnissa Puolustusvoimien toiminta on otettava huomioon osana terveellistä ja turvallista elinympäristöä koskevaa valtakunnallista alueidenkäyttötavoitetta. Alueidenkäytön suunnittelussa maanpuolustuksen kehittämistarpeet ja toimintamahdollisuudet tulee huomioida myös maankäyttö- ja rakennuslain 4 a § perusteella.

Merkittävin ja laaja-alaisin tuulivoimaloista aiheutuva vaikutus kohdistuu puolustusvoimien aluevalvonnassa käyttämiin sensorijärjestelmiin. Tällä voi olla merkittäviä vaikutuksia puolustusvoimien lakisääteisen aluevalvontatehtävän suorittamiselle (Laki puolustusvoimista 551/2007 ja aluevalvontalaki 755/2000).

Puolustusvoimat toteaa, että YVA-ohjelmassa on käsitelty hankkeen vaikutuksia Puolustusvoimien toimintaan. YVA-ohjelman mukaan Puolustusvoimien hyväksyntä on edellytyksenä hankkeen toteuttamiselle ja hanke on saanut myönteisen lausunnon Puolustusvoimilta. Puolustusvoimat kuitenkin huomauttaa, että Pääesikunnan hyväksyttävyyslausunnon perusteella arvioidaan vain tuulivoimaloiden vaikutuksia Puolustusvoimien toimintaan. YVA-hankkeen laajuudesta poiketen Pääesikunnan hyväksyttävyyslausunnossa ei oteta kantaa sähkönsiirron vaikutuksiin. Edellä todetun perusteella Puolustusvoimat katsoo, että hankkeen YVA-menettelyssä tulisi erikseen käsitellä sähkönsiirron vaikutuksia Puolustusvoimien toimintaan.

YVA-ohjelman luvun 6.7.1 mukaan Kanta-Hämeen maakuntakaavassa 2040 osoitetuille Puolustusvoimien alueille sijoittuu sähkönsiirtoreittivaihtoehdot 3 ja 4. Puolustusvoimat toteaa, että voimalinjan tai johtaukean sijoittaminen Puolustusvoimien alueille rajoittaisi Puolustusvoimien toiminta- ja kehittämismahdollisuuksia. Tästä johtuen hankkeen sähkönsiirto tulee suunnitella siten, ettei johtaukea tai voimalinja sijoitu Puolustusvoimien käytössä oleville alueille.

Lisäksi Puolustusvoimat muistuttaa, että jos hankkeessa toteutettavien tuulivoimaloiden lukumäärä on suurempi, tuulivoimalat ovat yli 10 metriä korkeampia tai sijoittelu poikkeaa yli 100 metriä hyväksyttävyyslausunnon mukaisista tiedoista, hankevastaavan tulee saada Pääesikunnalta uusi lausunto hankkeen hyväksyttävyydestä ja selvitystarpeista. Ajantasaisiin hanketietoihin perustuva, myönteinen Pääesikunnan hyväksyttävyyslausunto ennen tuulivoimaloiden rakentamisen mahdollistavan kaavan hyväksymistä.

Yhteyshenkilöt

2. Logistiikkarykmentti vastaa Puolustusvoimien alueidenkäytön edunvalvonnasta Kanta-Hämeen maakunnan alueella.

Lausuntopyynnöt ja kutsut neuvotteluihin tulee lähettää sähköpostilla kirjaamo.2logr@mil.fi tai 2. Logistiikkarykmentin esikunta (2LOGRE), PL 1000, 20811 TURKU.

Alueellisena yhteyshenkilönä maankäyttö- ja kaavoitusasioissa toimii kiinteistöpäällikkö DI Maiju Kiviluoma maiju.kiviluoma@mil.fi, puh. 0299 572 263.

Rykmentin komentaja
Kommodori

Pasi Rantakari

Kiinteistöpäällikkö
Diplomi-insinööri

Maiju Kiviluoma

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

LIITTEET

JAKELU

TIEDOKSI

PSPR
2LOGR LSVAROS

Laurila-Väisänen Maritta (KEHA)

Lähettäjä: ERVE_VP_kirjaamo <kirjaamo@erillisverkot.tuve.fi>
Lähetetty: keskiviikko 24. huhtikuuta 2024 12.35
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Häme
Kopio: PV_VP_PE_kirjaamo
Aihe: VASTAUS: Lausuntopyyntö YVA-ohjelmasta // WO24183
Liitteet: LAUSUNTOPYYNTÖ.pdf

Luokat: Maritta

Nro ERVE/824/00.00.01.01/2024

Viite HAMELY/483/2023

Hei

Viitaten lausuntopyyntööne 27.3.2024 koskien Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmaa. Hankkeella ei ole vaikutusta Suomen Erillisverkot Oy:n Verko-operaattoripalvelut liiketoimintaan.

Ystävällisin terveisin

Suomen Erillisverkot Oy
erillisverkot.fi



Turvallisuus tehdään yhdessä

Hei

Sähköpostiin oli tullut väärä päivämäärä, jolloin lausunto pitää viimeistään palauttaa. Oikea päivämäärä on 30.4.2024.

Ystävällisin terveisin
Pirjo Talvinen

Lähettäjä: Talvinen Pirjo (ELY) <pirjo.talvinen@ely-keskus.fi>
Lähetetty: keskiviikko, 27. maaliskuuta, 2024 8:53
Vastaanottaja: ERVE_VP_kirjaamo <kirjaamo@erillisverkot.tuve.fi>
Aihe: Lausuntopyyntö YVA-ohjelmasta

HUOM! Viesti on saapunut turvallisuusverkon ulkopuolelta. Älä avaa viestin linkkejä tai liitteitä, jos et tunnista lähettäjä.

Viite: HAMELY/483/2023

Hei

Lausunto 8.5.2024
Diaari 195/09.03/2024

Hämeen ely-keskus
kirjaamo.hame@ely-keskus.fi

Lausunto arviointiohjelmasta Niinimäen tuulivoimahanke, Hattula, Hämeenlinna,

Kiitämme mahdollisuudesta lausua Niinimäen tuulivoimahankkeesta, mikä sijaitsee Hämeenlinnan Hattulassa. Suomen metsäkeskus lausuu Niinimäen tuulivoimahankkeen arviointisuunnitelmasta seuraavaa;

Edellytämme että hankkeen kohdealueelle kohdentuvat metsätalouden harjoittamisen vaikutukset maankäyttömuodon muutosalueilla arvioidaan osana YVA-menettelyä määrällisinä vaikutuksina, jossa on mukana niin tuulivoimalaitosten ja sähkön siirtoverkkojen kuin muuntamorakennusten ja metsätieverkon rakentamisen leventämisen ja lisärakentamisen vaatimat vaikutukset maankäyttömuodon muutosalueilla hiilinielu- ja varastojen vaikutuksina, koska muutokset ovat hankealueella pääosin pysyviä.

Sähkön siirtoverkoja myös rakennetaan hankkeessa, joten niiden ympäristövaikutukset tulisi olla mahdollisimman pienet metsäluontoon ja metsätalouden harjoittamiseen liittyen. Tuulivoimahankkeen rakentamissuunnitelmiin tulisi sisällyttää myös luontokartoitukset lähinnä maankäyttömuotojen muutosalueilla, joilla maankäyttömuodon muutokset vaikuttavat metsätalouden harjoittamiseen. Tämän hetken arviointisuunnitelma metsätalousvaikutuksien osalta on niin ylimalkainen, ettei se kerro metsätalouden kokonaisvaikutuksia, taloudellisten, ekologisten, sosiaalisten ja kulttuurillisten vaikutusten osalta, joita edellytämme seuraavan vaiheen suunnitelman sisältävän määrällisinä arvioina.

Lahdessa 8.5.2024

Jouni Rantala

elinkeinopäällikkö, Häme
Suomen metsäkeskus
jouni.rantala@metsakeskus.fi
0407004115

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

kirjaamo.hame@ely-keskus.fi

Viite: Lausuntopyyntö 26.3.2024 Dnr HAMELY/483/2023

Lausunto: Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelma

Telia Finland Oyj:llä (Telia) ei ole hankkeesta huomautettavaa, mutta jatkossa hankkeen vaikutusalueelle ei voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä.

Sähkönsiirto johdoista pitää tehdä tuulivoimahankkeen toimesta erikseen vaarajänniteselvitys lähellä olevien Telian kaapeleiden osalta (risteämät ja rinnakkain kulkevat johdot).

Lisätietoja antaa tarvittaessa production-desk@teliacompany.com.

Jarno Paasonen

Telia Finland Oyj / Production Desk

Puh. 020 133 2710

production-desk@teliacompany.com

Pasilan asema-aukio 1, 00520 Helsinki

Hämeen ELY-keskus

kirjaamo.hame@ely-keskus.fi

Päiväys/Datum

25.04.2024

Dnro/Dnr

TRAFICOM/51547/04.04.05.01/2024

Viite/Referens

HAMELY/483/2023

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmasta

Hämeen ELY-keskus on pyytänyt lausuntoa koskien Hattulan Niinimäen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa.

Hattulan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa kohdassa Vaikutukset liikenteeseen ja viestintään on kirjoitettu lentoesteluvan tarpeesta virheellisesti. Lentoestelupavaatimus on kirjattu ilmailulain 864/2015 pykälän 158 toisessa momentissa esteen korkeuden ja sijainnin suhteena lentopaikkoihin tai varalaskupaikkoihin. Käytännössä kaupalliset tuulivoimahankkeet ovat aina niin korkeita, että lentoesteluvat edellytetään.

Tuulivoimarakentamista suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon myös tuulivoimaloiden vaikutukset radiojärjestelmiin. Tuulivoimaloiden on monissa tapauksissa todettu vaikuttaneen TV-vastaanoton laatuun maanpäällisissä TV-lähetysverkoissa. Tuulivoimaloilla on vaikutuksia myös matkaviestinverkkojen kentänvoimakkuuteen ja signaaliin laatuun. Tutkajärjestelmä vaatii toimiakseen riittävää etäisyyttä tuulivoimaloihin. Radiolinkin toiminta taas edellyttää täysin esteetöntä aluetta lähettimen ja vastaanottimen välillä.

Sähköisen viestinnän palvelut ovat riippuvaisia radiojärjestelmistä. Siksi on tärkeää varmistaa, että TV- ja matkaviestinpalvelut sekä tutkat ja radiolinkit toimivat myös jatkossa riittävän häiriöttömästi. Pienilläkin muutoksilla tuulivoimaloiden sijoittelussa voi olla ratkaiseva merkitys alueen radiojärjestelmien toimintaan. Jo olemassa olevia TV- ja radiolähetysasemia ja raskaita, 200 - 300 metrin korkuisia mastoja ei voida siirtää. Siksi eri osapuolten tulisi tehdä yhteistyötä jo tuulivoimaloiden suunnitteluvaiheessa ja pyrkiä valitsemaan tuulivoimaloiden sijainti niin, ettei häiriöitä radiojärjestelmille aiheudu tai että ne ovat poistettavissa.

On suositeltavaa, että tuulivoimahankkeesta vastaavat ovat yhteydessä kaikkiin tiedossa oleviin radiojärjestelmien omistajiin lähialueilla. Riittävänä koordinoitietäisyytenä on pidetty noin 30 kilometriä. Radiopaikannusjärjestelmien ja radiolinkkien käyttäjiä sekä teleoperaattoreita tulisi aina informoida tuulivoimahankkeesta.

Ohjeistusta tuulivoimarakentamiseen liittyen:

<https://www.traficom.fi/fi/viestinta/viestintaverkot/tietoa-tuulivoimaloiden-rakentajille>

Pentinsaari Pietari
Ylijohtaja

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 25.4.2024. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.



29.4.2024

Hämeen ELY -keskus
kirjaamo.hame@ely-keskus.fi

Hämeen ELY -keskuksen lausuntopyyntö 26.3.2024 HAMELY/483/2023

Uudenmaan ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri- vastualueen lausunto Niinimäen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Hämeen ELY -keskus pyytää Uudenmaan ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri- vastuualueelta lausuntoa Niinimäen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

Suunnittelualueen liikenteelliselle vaikutusalueelle sijoittuvat mm. valtatie 3 ja valtatie 10. Lisäksi alueen tieverkko koostuu yhdysteistä sekä yksityistieverkostosta. Arviointiohjelmassa todetaan, että hankkeen liikenteellinen vaikutusalue on laaja ja hankkeen liikenteelliset vaikutukset ovat suurimmat erityisesti rakennusvaiheessa.

Arviointiohjelmassa on esitetty hyvin liikenteen nykytila. Mutta jatkossa tulee esittää tarkemmin hankkeen tuottaman liikenteen muutos lähialueen tieverkolla tulevaisuudessa. Erityisesti raskaan liikenteen määrien muutokset ja kuljetusreitit (liikenteen suuntautuminen) rakentamisen aikana tulee kuvata tarkemmin. Jatkossa tulee myös arvioida hankkeen vaikutukset alueen asukkaiden liikkumiseen ja kulkuyhteyksiin.

Liikennemäärien muutokset on otettava huomioon arvioitaessa tieverkon kuntoa. Alemman tieverkon kantavuus ei saa heikentyä lisääntyvän raskaiden kuljetusten myötä. Lisäksi tulee tarkastella liittymien välityskyky, jotta liittymät ovat turvalliset myös liikenteen lisääntyessä. Hankkeen suunnittelussa tulee huomioida alueen mahdolliset erikoiskuljetusreitit.

Jatkosuunnittelussa on hyvä huomioida lisäksi lähialueiden maankäytön suunnitelmat, kaavoitustarpeet sekä mahdolliset liikennehankkeet.

Liikenteen ja maankäytön asiantuntija Jenni Rautiainen



Väylävirasto Trafikledsverket

Lausunto

1 (3)

VÄYLÄ/866/06.00.03/2024

29.4.2024

Hämeen ELY-keskus
kirjaamo
kirjaamo.hame@ely-keskus.fi

Hämeen ELY-keskuksen lausuntopyyntö 26.3.2024 (HAMELY/483/2023)

Lausunto Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmasta

Hämeen ELY-keskus on pyytänyt Väylävirastolta lausuntoa Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmasta.

Myrsky Energia Oy suunnittelee tuulivoimahanketta Hattulan Niinimäelle. Hankealue sijaitsee Hattulan kunnan lounaisosassa, Hattulan ja Hämeenlinnan kunnanrajan läheisyydessä noin 12 kilometrin päässä Parolasta. Hankealueelle suunnitellaan enintään 12 voimalan rakentamista, jossa voimaloiden yksikköteho tulisi olemaan 6–10 MW. Suunniteltujen voimaloiden napakorkeus on maksimissaan 200 metriä, roottorin halkaisija noin 200 metriä ja voimaloiden pyyhkäisykorkeus enintään 300 metriä. Tuulivoima-alueen hankealue kattaa noin 1032 hehtaarin laajuisen alan.

Tuulivoima-alueen sähköliityntä on tarkoitus toteuttaa 110 kV:n ilmajohtona tai maakaapelina. Sähkönsiirtoreittien vaihtoehdot kulkevat Hattulan kunnan lisäksi Hämeenlinnan kaupungin alueella. YVA-ohjelmassa on esitetty sähkönsiirtoreittien neljä vaihtoehtoa, jotka kaikki liittyvät paikallisverkkoyhtiö Elenian verkkoon eri sijainneilla Hämeenlinnan rengasverkkoa. Liittymispisteistä on kolme eri vaihtoehtoa: Moreenin sähköasema, Hämeenlinnan rengasverkon luoteiskulma yhdystien 2855 eteläpuolella, sekä Hämeenlinnan rengasverkon pohjoisosa Hirvilammentien varressa.

Yhdystie 2855 (Vanha Härkätie) on lähimmillään noin 1–2 kilometrin päässä hankealueen rajasta itään. Yhdystie 13659 (Renkajärventie) sijaitsee hankealueen etelä- ja länsipuolella lähimmillään noin kilometrin päässä hankealueen rajasta. Yhdystie 13663 eli Hyrväläntie sijaitsee hankealueen pohjoispuolella noin 2,5 kilometrin etäisyydellä. Yhdystie 13661 eli Rimmiläntie sijaitsee hankealueen luoteispuolella lähimmillään noin kolmen kilometrin päässä.

Sähkönsiirtoreitit risteävät useiden teiden kanssa. Sähkönsiirtoreitit eivät risteä rautateiden kanssa. Lähin rautatie sijaitsee 11 km etäisyydellä hankealueesta koilliseen.

Vaikutuksia liikenteeseen ja liikkumiseen arvioidaan käyttämällä saatavilla olevia liikennetietoja ja alustavaa arviota tuulivoima-alueen toiminnan aiheuttamista

29.4.2024

liikennemääristä (rakentamisen aikainen ja huoltoliikenne). Liikennemäärien lisääntymistä arvioidaan liikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden kannalta asiantuntija-arvioina. Liikenteen lisäystä tarkastellaan sekä absoluuttisesti että suhteellisesti verrattuna nykyiseen liikennemäärään.

Väylävirasto esittää lausuntonaan seuraavaa:

Tuulivoimaloiden sijaintia suhteessa liikenneväyliin ohjeistetaan Väyläviraston Tuulivoimalaohjeessa (Liikenneviraston julkaisuja 8/2012), joka tulee huomioida voimaloiden sijoittamisessa. Tuulivoimalan vähimmäisetäisyys on voimalan kokonaiskorkeus (torni+lapa) + suoja-alue väylän keskeltä lukien.

Tuulivoimalahankkeen suunnittelun aikana on riittävän ajoissa kiinnitettävä huomiota tuulivoimalan osien varastointiin ja kuljetusreittien selvittämiseen. Tuulivoimalakuljetukset vaativat aina erikoiskuljetusluvan. Erikoiskuljetusluvista lupaviranomaisena toimii Pirkanmaan ELY-keskus. Voimaloiden osien kuljetuksia varten maanteiden, siltojen ja rumpujen kantokyky on varmistettava hyvissä ajoin ennen kuljetuksia. Jos rakenteiden vahvistamiselle tai mahdollisten tasoliittymien ym. parantamistoimille, kuten tasoristeyskansien vahvistamiselle ja levantämiselle, todetaan tarvetta, toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeesta vastaavan kustannuksella. Tämä koskee myös mahdollista valaisinpylväiden ja liikennemerkkien väliaikaista siirtoa sekä liittymien avartamista. Asian osalta tulee olla yhteydessä Uudenmaan ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueeseen. Liittymäluvat maanteille myöntää Pirkanmaan ELY-keskus.

Ensisijaisesti tuulivoimalakuljetukset tulisi suunnitella muuta reittiä kuin rautatien tasoristeysten kautta. Jos tasoristeysten käyttö lisääntyy tuulivoimaloiden rakentamisaikaisen liikenteen johdosta merkittävästi tai sen käyttötarkoitus muuttuu, on tienpitäjän haettava lisääntyvään tai muuttuvaan käyttöön oikeuttava Väyläviraston lupa. Väylävirasto voi liittää lupapäätökseen tasoristeysten rakentamista, uudenlaista käyttöä, kunnossapitoa ja poistamista sekä tasoristeyskseen liittyvää tietä koskevia ehtoja, joiden toteutus kokonaisuudessaan tai osittain, voi jäädä luvanhakijan vastuulle. Tasoristeysluvan tarpeesta voi olla yhteydessä Väylävirastoon, kirjaamo@vayla.fi. Lisätietoja tasoristeysten ylittämisen suunnitteluun ja toteutukseen liittyen on ohjeessa: "Erikoiskuljetukset rautatien tasoristeyksissä" (Väyläviraston julkaisuja 8/2021 sekä tiivistelmä).

Väylävirasto pyytää ottamaan huomioon tuulivoimalan osien kuljettamisreittien suunnittelussa Väyläviraston hanke- ja suunnittelukohteet, jotka löytyvät sivulta: <https://vayla.fi/suunnittelu-rakentaminen>.

Suunnittelussa tulee huomioida, etteivät voimajohdon pylväät estä tai haittaa maanteiden käyttöä. Väylävirasto muistuttaa, että kaapeleiden ja johtojen sijoittamisessa tiealueelle noudatetaan, mitä liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 42 §:ssä ja 42 a §:ssä säädetään. Rakennettaessa voimajohtoa maanteiden yhteyteen tulee

29.4.2024

noudattaa Väyläviraston "Sähkö- ja telejohdot ja maantiet" -ohjeen (Liikenneviraston ohjeita 3/2018) lisäksi Liikenneviraston 12.10.2018 antamaa määräystä johtojen ja rakenteiden sijoittamisesta maantien tiealueelle (LIVI/44/06.04.01/2018). Ohjetta tulee noudattaa siinäkin tapauksessa, että uusi johto rakennetaan olemassa olevan johdon rinnalle.

Väylävirasto huomauttaa, että ajantasainen ohje on aina tarkistettava ohjeluettelosta Väyläviraston verkkosivuilta (<https://vayla.fi/palveluntuottajat/ohjeluettelo>).

Maanteiden osalta lausuu tarkemmin Uudenmaan ELY-keskuksen L-vastuualue.

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Väylävirastossa asian on ratkaissut yksikönpäällikkö Laura Yli-Jama ja esitellyt asiantuntija, ympäristö Katri Kallio.

Jakelu Väyläviraston kirjaamo
Hämeen ELY-keskuksen kirjaamo

Tiedoksi	Tuula Säämänen	Väylävirasto
	Marketta Hyvärinen	Väylävirasto
	Katja Koskelainen	Väylävirasto
	Arto Kärkkäinen	Uudenmaan ELY-keskus, L-vastuualue
	Jenni Rautiainen	Uudenmaan ELY-keskus, L-vastuualue